

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ

ЭЛАРАЛЫК ИННОВАЦИЯЛЫК ТЕХНОЛОГИЯЛАР УНИВЕРСИТЕТИ

БЕКТЕМ

ЭИТУнун ректору

У.Т. Бегалиев

2019

**«Кыргыз тили жана адабияты»
дисциплинасы боюнча мамлекеттик сынактын
Программасы**

СМК-03-04-2019

Бишкек-2019

	“Кыргыз тили жана адабияты” дисциплинасы боюнча мамлекеттик сынактын Программасы	СМК-3-04-2019	
ЭИТУ	ЭИТУнун ОҚда бекитилди	№ 4 Протокол 24.12.2019ж	2 бет 5 ден

“Кыргыз тили жана адабияты” дисциплинасы боюнча мамлекеттик сынактын максаты.

Мамлекеттик сынактын максаты “Кыргыз тили жана адабияты” дисциплинасын өздөштүрүүсүнүн деңгээлин аныктоо болуп эсептелет. Программа кесиптик билим берүүдө адистикке карата коюлган тилдик жана кептик карым катышты толук канааттандыруу жана адабий-эстетикалык табитти калыптандырууга, көркөм элестүү ой жүгүртүүгө студенттерди багыттайт.

1. “Кыргыз тили жана адабияты” дисциплинасы боюнча мамлекеттик сынактын мазмуну.

КИРИШҮҮ

Адамдын ой жүгүртүүсү, аң-сезиминин калыптанышы, дүйнө таануусу эне тил чөйрөсүндө жүрөт. Тил адамдын инсан катары калыптанышында өзгөчө мааниге ээ. Ар бир тил ошол тилде сүйлөгөн элдин тарыхын, улуттук өзгөчөлүгүн, дүйнө таануусун, жашоого болгон көз карашын, адеп-ахлак түшүнүктөрүн жана руханий баалуулуктарын чагылтып турат.

Кылымдарды карытып келген кыргыз тили – элдик оозеки чыгармачылыктын мыкты үлгүлөрүн жана дүйнөгө теңдешсиз эпос жараткан тил. “Эне тил болбой эл болбойт” – деген улуу сөз бар элибизде. Тил жоголсо – эл жоголот. Тил – улуттук белги, улут наркы. Демек, тил элдин руханий байлыгы, кут белгиси, сыймыгы, келечеги тарыхы, элдин дили, бүгүнкү жашоосу, эртеңки келечеги.

1. Кыргыз тили боюнча Кыргыз тилинин тарыхы жана өнүгүшү

Кептик темалар: Кыргыз жазмасынын жана алфавитинин тарыхы. Кыргыз тилинин өнүгүшү.

Мекен таануу

Кептик темалар: Ата Мекеним – Кыргызстан. Кыргыз Республикасынын символдору. Туулган жердин топурагы алтын. Кыргызсан – бийик тоолуу өлкө. Кыргызстан таза суунун мекени.

Тилдик темалар: Кыргыз тилинин тыбыштык өзгөчөлүктөрү. Кеп агымындагы тыбыштардын өзгөрүшү. Жазуу эрежелери. Лексика. Лексиканын баюу жолдору.

Билим – кылым мурасы

Кептик темалар: Орто кылымдагы адабий мурас эстеликтерибиз жөнүндө (“Кут алчу билим”, “Диван – лугат ат түрк”). Кыргызстандагы илим, билим. “Китеп – билим булагы”. “Билим – кылым мурасы”.

	“Кыргыз тили жана адабияты” дисциплинасы боюнча мамлекеттик сынактын Программасы	СМК-3-04-2019	
ЭИТУ	ЭИТУнун ОҚда бекитилди	№ 4 Протокол 24.12.2019ж	3 бет 5 ден

Тилдик темалар: Кыргыз тилиндеги фразеологизмдер. Жөнөкөй жана татаал сөздөрдүн жазылышы.

Адамдын асыл сапаттары

Кептик темалар: Адам жана анын асыл сапаттары. Адеп жана ыйман. Бакыт – турмуштун маңызы. “Дос кадыры”.

Тилдик темалар: Таандык мүчө уланган сөздөрдүн жөндөлүшү. Кеп тутумунда ат атоочтордун колдонулушу.

Туризм жана спорт – бул ден соолук

Кептик темалар: Туризм – өлкөнүн келечеги. Кыргызстанга саякат. Улуттук көчмөндөр оюндарынын туризмге тийгизген таасири.

Тилдик темалар: Эркин жана туруктуу сөз айкаштары. Баш мүчөлөрдүн ортосуна сызыкчанын коюлушу. Бир өңчөй мүчөлүү сүйлөмдөр.

Кыргыз маданияты жана искусствосу

Кептик темалар: Кыргыз маданияты жана искусствосунун тарыхы жана өнүгүшү. Театр өнөрү.

Кыргыз драматургиясына чыйыр салган инсандар. Кыргыз сүрөт – скульптура сабагы.

Тилдик темалар: Кептин түрлөрү. Кептин стилдери. Көркөм стиль. Публицистикалык стиль. Илимий стиль.

Каада-салт, үрп-адат – элибиздин руханий байлыгы.

Кептик темалар: Кыргыз элинин көөнөрбөс дөөлөттөрү. Кыргыз элинин ырым-жырым, каада-салт, үрп-адаттары. Кол өнөрчүлүк – ата бабадан келе жаткан мурас. Боз үй кыргыздын турак жайы. Улуттук музыкалык аспаптар – элибиздин маданий байлыгы.

Тилдик темалар: Расмий иштиктүү стиль.

Сөз бермети

Кептик темалар: Чечендик өнөрдүн пайда болуш тарыхы, аны окуп үйрөнүүнүн мааниси, максаты. Кеп маданиятынын баскычтары. Кептин тууралыгы, тазалыгы, тактыгы, логикалуулугу. Сүйлөө маданияты. Өнүгүүнүн башаты байланыш. Коммуникация.

Тилдик темалар: Көркөм сөз каражаттары.

Ар бир кесип ардактуу

	“Кыргыз тили жана адабияты” дисциплинасы боюнча мамлекеттик сынактын Программасы	СМК-3-04-2019	
ЭИТУ	ЭИТУнун ОҚда бекитилди	№ 4 Протокол 24.12.2019ж	4 бет 5 ден

Кептик темалар: Мен тандаган кесиптин тарыхы жана өнүгүшү. Менин кесибимди аркалаган белгилүү инсандар. Менин кесибимдин коомдогу орду жана ролу. Адистик боюнча тексттер менен иштөө.

Тилдик темалар: Иш кагаздарынын түрлөрү жана анын стилдери. Өздүк иш кагаздары. Уюштуруучу жана буйруучу иш кагаздары.

2. Кыргыз адабияты боюнча темалар

Орто кылымдагы адабий мурастар

Жусуп Баласагын “Кут алчу билим”. Махмуд Кашгари “Түрк сөздөрүнүн жыйнагы”.

Элдик оозеки чыгармачылык

Элдик оозеки чыгармачылыктын тарыхы, анын тектерге жана түрлөргө бөлүнүшү. Лирикалык чыгармалар. Эпикалык чыгармалар, мифтер жана легендалар. Дидактикалык чыгармалар. Кенже эпостор: “Жаңыл Мырза”, “Курманбек”, “Олжобай менен Кишимжан”, “Саринжи Бөкөй”, “Кедейкан” ж.б. “Манас” эпосу. Кыргыз оозеки чыгармачылыгындагы манасчылык өнөрдүн өкүлдөрү. Сагынбай Орозбаков, Саякбай Каралаев.

Акындар поэзиясы

Калыгул Бай уулу, Арстанбек Буйлаш уулу, “Акыр заман” поэмасынын идеялык мазмуну. Молдо Нияз, Молдо Кылыч, Тоголок Молдо жазгыч акындар. Төкмөчүлүк өнөрдүн баштоочулары Жеңижок, Токтогу Сатылганов, Барпы Алыкулов, Калык Акиев.

20-кылымдагы кыргыз профессионал жазма адабияты

Сыдык Карачев, Касым Тыныстанов, Касымалы Баялинов, Аалы Токомбаев, Касымалы Жантөшев, Мукай Элебаев, Жоомарт Бөкөнбаев, Кубанычбек Маликов. Алгачкы прозалык чыгармалар – “Ажар”, “Эрксиз күндөрдө”. Драматургия жанрынын пайда болушу жана өнүгүшү Мырзабек Тойбаев, Токтоболот Абдымомунов, Мар Байжиев, Бексултан Жакиев. Кыргыз поэзиясынын күзгүсү – Алыкул Осмонов. Лирик акындар: Мидин Алыбаев, Байдылда Сарногоев, Сүйүнбай Эралиев, Омор Султанов, Надырбек Алымбеков, Шайлообек Дүйшеев. Көркөм сөз чеберлери: Түгөлбай Сыдыкбеков, Төлөгөн Касымбеков. Чынгыз Айтматов – кыргыз көркөм адабиятынын шедеври. Чынгыз Айтматовдун чыгармачылыгы – кыргыз адабиятынын феномени. Соңку кыргыз адабияты.

	“Кыргыз тили жана адабияты” дисциплинасы боюнча мамлекеттик сынактын Программасы	СМК-3-04-2019	
ЭИТУ	ЭИТУнун ОҚда бекитилди	№ 4 Протокол 24.12.2019ж	5 бет 5 ден

3. Сунушталган адабияттар

- Ашырбаев Т. Кыргыз тилинин стилистикасы –Б., 2001ж.
- Кыргыз адабий тилинин грамматикасы –Б. 2002ж.
- Токтоналиев К. Кыргыз тили, -Б., 1996ж.
- Тургамбаева А.С., Усекова А.А. Кыргыз тили –Б., 2004ж.

КОШУМЧА АДАБИЯТТАР

- А.Акматалиев Кыргыз адабиятынын тарыхы. 1-3т. –Б.,1999ж.
- Абылкасымов Р., Атышов К., ж.б. Экономика.Энциклопедиялык окуу куралы.–Б.; 2003ж.
- Акматалиев А. Кыргыздын көөнөрбөс дөөлөттөрү. –Б, 2000ж
- Асанканов А., Кыргыз тарыхы –Б., 2006ж.
- Ашырбаев Т., Ахматов Т. Кыргыз поэзиясынын антологиясы. –Б.,2005ж.
- Жусупов К. Кыргыздардын байыркы маданияты. –Б., 2006ж.
- Ибраев Э. “Тандалган чыгармалар” -Б, 1999ж.
- Иманалиев С. Кыргыз тилинин справочниги –Б.,2010ж.
- Карасаев Х.К. Кыргыз тилинин орфографиялык сөздүгү. –Б., 2009ж.
- Кыргыз адабий тилинин грамматикасы. –Б., 2002ж.
- Кыргыз жергеси энциклопедиясы. –Ф., 1990ж.
- Кыргыз көркөм адабиятынын сериясы 30-т. –Б., 2000ж.
- Кыргыз орфрграфиясынын эрежелери. –Б., 2008ж.
- Кыргыз Республикасынын экономикасы. Котор. Мамажанов А., Рахманкулов К. –Б., КТМУ, 2007ж.
- Кыргыз энциклопедиясы – Б., 2000ж.
- С.А.Турсунов ж.б. КР нын финансысы –Б.; 2000

Түзүүчү

ага окутуучу Жусупкелдиев К.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ

ЭЛАРАЛЫК ИННОВАЦИЯЛЫК ТЕХНОЛОГИЯЛАР УНИВЕРСИТЕТИ

БЕКТЕМ

ЭИТУнун ректору

У.Т. Бегалиев

2019

**«Кыргыз тили жана адабияты»
дисциплинасы боюнча мамлекеттик сынактын
Программасы**

СМК-03-04-2019

Бишкек-2019